

Kunst en Klimaat

Ambassade van de Noordzee

Casa Gomis, El Prat de Llobregat. foto © Nomad Studio

Manifesta 15 strekt zich uit over Barcelona en diens 11 omliggende steden, en is ingericht om de stad en de omliggende regio's nieuwe perspectieven te bieden. Door middel van artistieke interventies op prominente historische locaties en industriële plekken die nooit eerder werden opengesteld voor publiek, wil Manifesta 15 de culturele infrastructuur van Barcelona en de omliggende steden versterken. Het project is gewijd aan het stimuleren van positieve sociale en ecologische verandering door middel van kunst, urbanisme, design, architectuur en de betrokkenheid van lokale gemeenschappen. Co-creatie is daarvoor een belangrijk middel. De Ambassade van de Noordzee, organiseerde speciaal voor deze editie van Manifesta de Not Illegal Fishing Competition, een speciale viswedstrijd in de rivier El Llobregat.

Etienne Boileau

Harpo 't Hart - (geluids)kunstenaar en artistiek directeur van de Ambassade - spreek ik telefonisch vanaf zijn vakantieadres in Bretagne. 't Hart vertelt dat tijdens Manifesta een installatie met alle (vis)vangsten van de *Not Illegal Fishing Competition* te zien is in Casa Gomis, een van de locaties van het project. Dit huis ligt in de delta van de rivier El Llobregat vlak aan zee en is omringd door fraaie pijnbossen. In de buurt tref je het Ricarda meer, in het noordwesten een grote luchthaven en verder veel industrie. Genoeg conflicterende elementen om in kaart te brengen en te onderzoeken. De bijdrage van Ambassade van de Noordzee werd dan ook door de organisatie van Manifesta 15 ingedeeld onder het overkoepelende thema *Balancing Conflicts*.

Op een van de foto's die je stuurde zag ik je met een soort peilstok de bodem van de rivier beroeren. Wat deed je daar?

"Het is een onderwatermicrofoon, daarmee kun je onder water luisteren naar vissen, kikkers en andere dieren. Je hoort dan alles wat er onder water gebeurt. Ik heb er opnames van gemaakt voor de installatie die vanaf 8 september te zien en te horen zal zijn in Casa Gomis."

Zijn jullie door de organisatie van Manifesta gevraagd om deel te nemen?

"Manifesta 15 heeft dit jaar voor het eerst ook kunstenaarscollectieven gevraagd om met plannen te komen voor research voorafgaand aan de manifestatie. Wij hebben ons in ons voorstel gericht op de rivier El Llobregat, die uitmondt tussen de haven en het vliegveld. Het ecosysteem van die rivier begint verderop in de bergen. Daar is mijnbouw waar kalium wordt gewonnen voor kunstmest. Er komt heel veel zout bij vrij, als afvalstof. Nu liggen er grote witte bergen zout verspreid over het landschap. Dat zout trekt de bodem in als het regent, sijpelt dan door de rest van het ecosysteem en komt zo ook in het water van de rivier terecht. Daardoor zijn er veel zoutminnende planten in de rivier gekomen."

Waar ging jullie onderzoek over?

"We zijn gaan kijken wat voor belangen en conflicten er daar in de omgeving spelen. Je hebt er de belangen van de mijnbouw, de landbouwers die klagen over een te hoog zoutgehalte in de grond, bewoners die klagen over het gevaar van sink holes, de natuurbeschermers die klagen omdat er het natuurgebied in de buurt wordt aangetast. Heel complex allemaal. Je zou kunnen zeggen dat de belangen van de paling en de boer daar parallel lopen."

Is uit dat vooronderzoek de Not Illegal Fishing Competition voortgekomen?

"Dat klopt. We hebben ons onderzoek over de mijnen gepresenteerd in de voorfase. Het wordt straks in het Disseny Hub Museum in Barcelona gepresenteerd vanaf 10 oktober onder de tentoonstellingstitel *The Ocean Speaks*. Al die vervuiling in de rivier heeft ervoor gezorgd dat allerlei invasieve soorten het daar goed gaan doen, zoals Amerikaanse rivierkreeft die er nu ineens in hele groten getale voorkomt."

Heb je dit project in je eentje opgezet?

"Nee, ik doe dit samen met Sheng-Wen Lo en Leon Lapa Pereira, beiden eveneens verbonden aan de Ambassade van de Noordzee. Sheng-Wen komt uit Taiwan, waar ze dit soort viswedstrijden hebben waarbij ze

invasieve vissen wegvangen. De winnaar is daar degene die het meeste gewicht aan invasieve vissen heeft gevangen en afgemaakt. Maar dat laatste hebben wij niet gedaan in onze wedstrijd; onze wedstrijd ging vooral over het determineren van soorten. Bij ons ging het met name om wie de meeste vissen heeft gezien."

Wat hebben jullie gedaan met de vissen en dieren die gevangen zijn?
"Die zijn weer teruggezet, ook al bestaat er in Catalonië een wet die je juist verplicht om invasieve soorten uit het water te halen en niet meer terug te zetten. Maar wij geloven niet dat het wegvangen van die soorten per se de oplossing is. Het ging ons er meer om mensen kennis te laten maken met het leven in de rivier. We wilden ze in de rivier krijgen, met de voeten in de plomp. We hebben twee wedstrijden voor kinderen georganiseerd en een wedstrijd voor alle leeftijden."

Hoe wist het publiek welke soorten invasief zijn?
"Onze wedstrijd was vooral opgezet om de soorten te leren kennen. Daartoe hebben we nauw samengewerkt met een paar ecologen, die ons hebben geholpen determinatiekaarten voor de wedstrijd te maken. Met die kaarten konden we de deelnemers de schoonheid van het ecosysteem aan den lijve laten ervaren. Mensen komen in principe niet bij die rivier want Barcelona ligt ervan afgewend: de rivier wordt eigenlijk vergeten in dit gebied. Ze zien 'm nauwelijks, slaan er geen acht op; dus dan wordt het al snel een zootje. Het is daar weliswaar geen ongerepte natuur die je met rust moet laten, maar je moet wel voor zo'n rivier zorgen. We wilden dat mensen dat water ingingen en bedachten: dit is meer dan een bruine massa. Er zit allerlei leven in."

Uiteindelijk komt er een installatie in Casa Gomis, hoe gaat die eruitzien?
"Er is het geluid te horen van de rivier, je hoort hoe levendig de rivier klinkt: vissen communiceren met elkaar, je hoort kikkers, wat geplons

en geschuifel. Er is ook een tweekanaals video-installatie te zien van de fishing competition en je krijgt de rivier in al z'n volle glorie in beeld: als ecosysteem maar ook als industrieel landschap. Een vergeten rivier waar je ook plezier in kunt hebben door soorten te determineren. Wij willen die verschillende bestaanswijzen van de rivier tegelijk laten zien. Het 'dark ecology'-achtige wezen van die rivier wilden we over het voetlicht brengen. 'Dark ecology' is een term gemunt door professor Timothy Morton, ecooloog en filosoof, die laat zien dat er ook in dit soort sterk vervuilde industriële gebieden leven mogelijk is."

Zijn we niet gewend geraakt aan te veel negatief nieuws als het over natuur en milieu gaat?

"Het is denk ik bij het grote publiek een kwestie van esthetiek, maar het gaat eigenlijk ook om de scheiding tussen natuur en cultuur. Natuur moet in de ogen van mensen een bepaalde esthetiek hebben, en als die ontbreekt willen mensen minder snel gaan zorgen voor die natuur. Wij zeggen met dit project: ook als die esthetische natuur er niet is, heb je als stad toch de plicht om voor je rivier te zorgen. Je stedelingen zijn niet alleen maar mensen, je stedelingen zijn ook glasalen, garnaaltjes en vissen. Misschien is de natuur rondom El Llobregat niet zo fraai, maar zodra je verder kijkt dan je neus lang is, is de wereld daar onmiddellijk magisch."

Manifesta 15 / Barcelona Metropolitana, 8 september t/m 24 november 2024, www.ambassadevandenoordzee.nl/not-illegal-fishing-competition-manifesta-15

The ocean speaks. New ecologies and new economies of the seas, Disseny Hub Museum Barcelona, 10 oktober 2024 t/m 23 februari 2025, <https://www.dissenyhub.barcelona/en/exhibition/ocean-speaks-new-ecologies-and-new-economies-seas>

Ambassade van de Noordzee. aan het werk in de rivier El Llobregat

